

JUSTYNA ZAJKO-CZOCHAŃSKA

<https://orcid.org/0000-0001-6414-8280>

Uniwersytet w Białymstoku / Instytut Studiów Kobietych (Polska)

University of Białystok / Institute of Women's Studies (Poland)

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej *Kobiety – kultura – prawo – życie publiczne*

W dniach 20–23 września 2023 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Instytutu Studiów Kobietych odbyła się w Białowieży Ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Kobiety – kultura – prawo – życie publiczne*. Współorganizatorem przedsięwzięcia była Katedra Historii Kultury i Pracownia Historii Kobiet Uniwersytetu w Białymstoku, partnerami zaś Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Województwo Podlaskie. W konferencji udział wzięli badacze z ośrodków naukowych z całej Polski, m.in. z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Łódzkiego). W trzydniowej debacie uczestniczyli przedstawiciele nauk humanistycznych i społecznych, zwłaszcza historii, literaturoznawstwa, językoznawstwa, nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz nauk prawnych. Interdyscyplinarny charakter wystąpień merytorycznych pozwolił na prezentację wyników badań i osiągnięć

naukowych w zakresie tematyki kobiet w kulturze, prawie, społeczeństwie, mediach czy życiu publicznym.

Konferencję otworzyła prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz, Prezes Stowarzyszenia Instytutu Studiów Kobietych oraz kierownik Katedry Historii Kultury UwB, witając gości oraz zebranych uczestników. Podczas inauguracji list od Ministra Edukacji i Nauki, prof. Przemysław Czarnka odczytał dr Tomasz Micha reprezentujący Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Minutą ciszy uczczono zmarłą siostrę prof. Agatę Mirek, wybitną historyczkę XIX i XX w. specjalizującą się w dziejach żeńskich wspólnot zakonnych, członkinię Komisji Historii Kobiet przy Polskiej Akademii Nauk oraz Komisji Geografii Historycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Po uroczystym otwarciu konferencji prof. Dajnowicz przybliżyła historię, cele oraz efekty działalności Stowarzyszenia Instytutu Studiów Kobietych. Prezes ISK omówiła podejmowane przez jednostkę inicjatywy, takie jak konferencje naukowe, warsztaty, seminaria, cyklicznie odbywająca się Białostocka Letnia Szkoła Historii Kobiet, a także realizację wystaw, grantów oraz filmów realizowanych przez Telewizję Polską. Została zaprezentowana również działalność wydawnicza Stowarzyszenia w postaci „Czasopisma Naukowego Instytutu Studiów Kobietych” oraz licznych monografii.

Pierwszego dnia konferencji moderatorem obrad plenarnych była dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK, która przewodniczyła ośmiu wygłoszonym referatom. Pierwszym prelegentem była prof. dr hab. Krystyna Trembicka, która zaprezentowała postać zmarłej przed kilkoma dniami Agaty Mirek. Przedstawiła ją jako Przełożoną Generalnego Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej i polską uczoną. Kolejne wystąpienie pt. *Żona swego męża. Aleksandra Piłsudska* należało do prof. dr. hab. Arkadiusza Adamczyka, który zaprezentował Piłsudską nie przez pryzmat bycia małżonką jednego z najważniejszych mężów stanu w historii Polski, a jako bojowniczkę, uczestniczkę słynnej akcji pod Bezdanami, wreszcie żołnierza Legionów i POW. Pozostając w temacie otoczenia Józefa Piłsudskiego, dr hab. Zbigniew Girzyński, prof. UMK przybliżył kobiety (począwszy od matki, poprzez siostry z liczego rodzeństwa, pierwsze młodzieńcze, miłosne, syberyjskie fascynacje podczas zsyłki, dwie żony, dwie córki, towarzyszkę walk niepodległościowych czy wreszcie romanse), które wpłynęły na jego życie, polityczne postawy i wybory. Prof. dr hab. Agata Zawiszewska-Semeniuk zrekonstruowała poglądy

Zofii Daszyńskiej-Golińskiej, pierwszej Polki, która obroniła doktorat na Uniwersytecie w Zurychu, na istotę sztuki, szczególnie literatury, oraz na jej zadania w społeczeństwie nowoczesnym.

Drugą część obrad rozpoczął wykład prof. dr hab. Ewy Maj poświęcony wizerunkowi kobiet zaangażowanych w życie kulturalne w skali lokalnej, ogólnokrajowej i międzynarodowej. Badaczka poddała analizie publikacje dotyczące aktorek filmowych i teatralnych, malarek, poetek, pisarek, rzeźbiarek, śpiewaczek na łamach międzywojennej prasy dla Polek. Kolejną prelegentką była prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, która omówiła działalność Krystyny Bednarczyk – znanej w polskiej diasporze na emigracji w Wielkiej Brytanii poetki, typografki, wydawcy i obrończyni słowa, której 100. rocznica urodzin przypada w 2023 r. Zupełnie odmienną postać kobiecą przybliżyła prof. dr hab. Beata Tarnowska. W jej wystąpieniu główną rolę odegrała Simona Kossak – profesor nauk leśnych, zoopsycholożka oraz obrończyni resztek naturalnych ekosystemów Polski. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się m.in. z działalnością naukowo-popularyzatorską, edukacyjną oraz z bezkompromisowymi poglądami i działaniami na rzecz ochrony przyrody, podejmowanymi przez mieszkankę i badaczkę Puszczy Białowieskiej. Ostatni referat pierwszego dnia konferencji wygłosił prof. dr hab. Mariusz Rutkowski. Wystąpienie było poświęcone kwestii (nie) obecności kobiecych patronek w polskim nazewnictwie miejskim, zwłaszcza w nazwach ulic i placów, co zdaniem badacza przekłada się na utrwalanie patriarchalnego porządku kultury. Całodniowe obrady zostały zwieńczone dyskusją nad podejmowanymi przez referentów tematami i zagadnieniami.

Obrady drugiego dnia konferencji odbywały się w kilku sesjach. Pierwszej sesji przewodniczył dr hab. Zbigniew Girzyński, prof. UMK. Jako pierwsza referat wygłosiła reprezentantka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie dr hab. Joanna Sanecka-Tyczyńska, przedstawiając *Spoleczne role kobiet we współczesnej polskiej myśli politycznej*. Pozostając w nurcie polityki, dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. UMCS zaprezentowała proces konstruowania żeńskiego personalnego i politycznego składu Senatu III RP od I do X kadencji. Prelegentka, dokonując analizy, skoncentrowała się m.in. na wieku, wykształceniu, doświadczeniu zawodowym, doświadczeniu publicznym oraz na postawach ideowo-politycznych kobiet zasiadających w drugiej Izbie

polskiego parlamentu w latach 1989–2023. Dr hab. Marek Białokur, prof. UO w referacie pt. *Kobiety w parlamentarnym Panteonie patronów poszczególnych lat ustanowionych przez Sejm i Senat RP w XXI wieku* wskazał zaś na niedoceniecie kobiet w ustanawianiu przez parlament patronów danego roku. Zwrócił uwagę, że w dotychczasowej historii Sejm podjął uchwały w tym zakresie, doceniając osiem kobiet, a Senat tylko cztery. Dr hab. Dorota Król-Mazur zaprezentowała pozycję kobiet w życiu społecznym i politycznym Republiki Armenii od rozpadu ZSRR do czasów obecnych. Konkluzją wystąpienia było stwierdzenie, że aktywność polityczna kobiet w Armenii wzrasta, jednakże formy protestów tamtejszych kobiet koncentrują się na wykorzystaniu stereotypowych pełnionych ról. Kolejny referat pt. *Kobieta w życiu codziennym XIX-wiecznego imperium osmańskiego – oczyma Osman Beya. Perspektywa socjologiczno-antropologiczna końca wieku XIX* wygłoszony przez dr. Zbigniewa Landowskiego opierał się na krytycznej analizie książki wydanej w 1848 r. poświęconej opisowi sytuacji kobiet w ówczesnym państwie tureckim. Dr Tomasz Wicha zaprezentował rywalizację polityczną w wyborach parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 r. ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet pretendujących do stanowiska Prezesa Rady Ministrów po wyborach w 2015 r. Badacz skoncentrował się na zmaganiach o stanowisko premiera Ewy Kopacz i Beaty Szydło. Nie odchodząc od zagadnienia uczestnictwa kobiet w polityce, dr Barbara Jundo-Kaliszewska przybliżyła polityczne przywództwo kobiet w państwach bałtyckich po 1991 r. Prelegentka przedstawiała sylwetki prezydentek na Litwie, Łotwie oraz Estonii.

Równoległe odbywającą się sesję prowadziła prof. dr hab. Ewa Maj. Jako pierwsza wystąpiła dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. US z referatem pt. *Od działalności dobroczynnej do nowoczesnej pracy społecznej. Formy aktywności opiekuńczej kobiet w Poznaniu na przełomie XIX i XX wieku*, w którym poruszyła zagadnienie aktywności opiekuńczej kobiet. Dr hab. Andrzej Bonusik, prof. UR zaprezentował zaś wydawany w Stanach Zjednoczonych kwartalnik „Głos Nauczyciela”. Referat poświęcony był nie tylko samemu periodykowi, ale przede wszystkim kobietom redagującym pismo oraz nauczycielkom biorącym udział w przygotowywaniu opracowań publikowanych na łamach czasopisma. Kolejne wystąpienie poświęcone było Emilii Sukertowej-Biedrawiny będącej pionierką

badzeń regionalnych na Warmii i Mazurach. Dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM przybliżyła sylwetkę pisarki i działaczki społeczno-oświatowej, a także niestrudzonej badaczki historii i kultury regionu. Inną postać kobietą zaprezentowała mgr Aleksandra Leszczyńska. Referentka przedstawiła karierę nauczycielską Antoniny Machczyńskiej w świetle dokumentów osobistych i materiałów biograficznych. Dr Ewa Gizińska omówiła zaś postać pochodzącej z Kresów członkini zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego Haliny z Horodyskich Rutskiej. Wskazała pełnione przez nią funkcje, a także osiągnięcia na rzecz rozwoju regionu i kraju. Zupełnie odmienną tematykę zaprezentowała dr Magdalena Półtorak, która skoncentrowała się na przedstawieniu wstępnych wniosków z badań przeprowadzonych w ramach realizowanego od 2022 r. międzynarodowego projektu GEPARD (Gender Equality in Academia – Rising Diversity), koordynowanego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach. Jako ostatnia w panelu referat wygłosiła dr Diana Dajnowicz-Piesiecka. Jej wystąpienie poświęcone było omówieniu wyników sondażu przeprowadzonego przez Narodowe Centrum Nauki, którego celem była analiza uwarunkowań pracy naukowej w Polsce w aspekcie płci. Badanie dotyczyło trudności, ograniczeń i wyzwań, z jakimi mierzą się naukowcy obu płci w kontekście pozyskiwania środków na badania oraz w procesie budowania kariery naukowej.

Trzecią sesję prowadzoną przez prof. dr hab. Jolantę Chwastyk-Kowalczyk rozpoczął referat poświęcony Marii Konopnickiej. Dr hab. Beata Wałęciuk-Dejneka, prof. UPH ukazała życie tej wciąż nieodkrytej pisarki w polskiej literaturze kobiecej i piśmiennictwie narodowym. Podkreśliła, że Konopnicka była wybitną poetką „czasów niepoetyckich”, twórczynią literatury dla dzieci i młodzieży, patriotką, orędowniczką uciśnionych i działaczką na rzecz praw kobiet, na gruncie prozy, a szczególnie nowelistyki, pozostającą nieco w cieniu i zapomnieniu. Kolejne wystąpienie przeniosło uczestników konferencji do mniej odległej historii kobiet. Dr hab. Oksana Voytyuk, prof. UwB w swoim referacie odpowiedziała na pytanie, jaką rolę odgrywa zaangażowanie pierwszej damy Ołeny Zeleńskiej w dyplomację publiczną, w jakich głównych obszarach jest ona zaangażowana oraz jaki jest zakres jej działań podczas zbrojnej agresji Rosji na Ukrainę. Dr hab. Agata Włodkowska, prof. AFiB Vistula przybliżyła zaś formy protestu politycznego kobiet w Rosji, na

Białorusi i w Ukrainie w XXI w. Następne trzy wystąpienia zostały poświęcone kwestiom prawnym. Dr hab. Jerzy Nikołajew, prof. UR wygłosił referat o karze pozbawienia wolności odbywanej przez kobiety. Wskazał zasady jej odbywania według przepisów Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r. Dr Adrian Madej zaprezentował postać Nadii Szagdaj – pisarki i animatorki kultury, która stworzyła w swoim kryminale postać kobiety detektywa, Klary Schulz. Dr Anna Szuba-Boroń wygłosiła natomiast referat dotyczący analizy wpływu czynników pozaprawnych, zwłaszcza płci, na wyroki sądów w sprawach karnych, a zatem zbadała, czy płeć sprawcy wpływa na wysokość orzekanej kary, jak również podjęła próbę analizy, czy płeć sędziego wpływa na jego decyzje. Zgoła odmienne wystąpienie należało do dr. Marcina Bidera, który w referacie pt. *Diakonisy w Prawosławnym Patriarchacie Aleksandryjskim w ujęciu historyczno-prawnym: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość* zaprezentował aktualną problematykę duszpasterskiego zaangażowania kobiet w życie wspólnot prawosławnych w Afryce.

Równocześnie trwającą czwartą sesję moderowała dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. US. Jako pierwsza wystąpiła dr hab. Patrycja Jakóbczyk-Adamczyk, prof. UJK z referatem poświęconym początkom hiszpańskiego pisarstwa kobiet. Przedstawiła żyjącą w XVI w. Beatriz Bernal z Valladolid uważaną za pierwszą hiszpańską pisarkę reprezentującą w średniowieczu w utworze pt. *Cristalián de España* gatunek romansu rycerskiego. Dr hab. Krystyna Szelągowska, prof. UwB za pośrednictwem swojego referatu przeniosła uczestników z Hiszpanii do nowożytnej Danii. Prelegentka ukazała zaangażowanie kobiet z duńskich rodzin magnackich i szlacheckich w epoce wczesnonowożytnej (XVI–XVII w.) w zachowanie wiedzy o dziejach własnych rodów i przodków. Następne wystąpienie autorstwa dr hab. Anety Jachimowicz, prof. UWM poświęcone było zapomnianym austriackim pisarkom przełomu XIX i XX w. Jako kolejna głos zabrała dr hab. Beata Szubtarska, przybliżając sylwetkę Jadwigi Rodowicz-Czechowskiej – pierwszej kobiety ambasador RP w Japonii. W wystąpieniu prelegentka opowiedziała o jej pracy i dorobku kulturalnym, a także służbie w placówce dyplomatycznej. Postaciom kobiecym swój referat poświęciła dr Karolina Olszowska. Badaczka zaprezentowała sylwetki Polek nad Bosforem oraz Turczynek nad Wisłą na podstawie materiałów archiwalnych zdeponowanych w archiwach w Polsce i Turcji.

Kolejne wystąpienie należało do dr. hab. Adama Miodowskiego, prof. UwB, który przybliżył kariery parlamentarne liderek Ligi Kobiet w latach 1945–1955. Dodatkowo zwrócił uwagę na rozdziew pomiędzy propagandową narracją a rzeczywistym wpływem kobiet na politykę (rządzenie), co stało się przyczyną fiaska podejmowanych przez partię zabiegów o pozyskanie „kobięcych mas” dla projektu komunistycznego. Ostatni w czwartej sesji wystąpił dr Krzysztof Kossakowski prezentujący wizerunki kobiet na pieczęciach i monetach bizantyjskich. O ile z pieczęci wynika, że kobiety na dworze bizantyńskim mogły wystawiać samodzielnie dokumenty, a także brać udział w aktach ich wystawiania przez wyższych rangą urzędników, o tyle wizerunki na monetach były zarezerwowane wyłącznie dla władców.

Piąta sesja trwająca równolegle z sesją szóstą została poprowadzona przez prof. dr. hab. Arkadiusza Adamczyka. Obrady rozpoczęła dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK, prezentując analizę społecznych poglądów Jadwigi Zamoyskiej, kobiety zaangażowanej na wielu obszarach społecznego i politycznego życia zarówno w kraju, jak i na emigracji w XIX stuleciu. Kolejny referat wygłosiła dr hab. Alicja Kędziora, prof. UJ, charakteryzując aktywność artystki Heleny Modrzejewskiej na gruncie politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem jej wystąpień publicznych, które zapoczątkowały debatę publiczną o sytuacji Polski pod zaborami. Wystąpienie pt. *Świat kobiety ukryty w słowach: horyzonty komunikacyjne i geograficzne magnatek polskich w pierwszej połowie XVII stulecia* wygłoszone przez dr. hab. Karola Łopateckiego, prof. UwB oraz mgr Martę Kupczewską było efektem wieloletnich badań nad korespondencją przedstawiolek płci pięknej z pierwszej połowy XVII w. Naukowcy przedstawili najbardziej reprezentatywny zbiór oryginalnych listów należący do żony drugiego ordynata zamojskiego Tomasza Zamoyskiego, Katarzyny z Ostrogskich. Prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz w wystąpieniu poświęconym dziennikarkom w okresie PRL jako przykład publicystki rozwijającej swą aktywność dziennikarską i społeczną przed wojną i kontynuującą po 1945 r. wskazała Jadwigę Krawczyńską. Autorka m.in. *Zapisów dziennikarki warszawskiej 1939–1947* opisała swoje wspomnienia z czasów konspiracyjnej pracy w prasie w okresie okupacji w Warszawie i działań powstańczych na Mokotowie oraz doświadczeń z pierwszych lat odbudowy stolicy. Następnym referatem pt. *Od*

dziewczynki do kobiety. O kształtowaniu się płci w prozie najnowszej został wygłoszony przez dr hab. Joannę Chłostę-Zielonkę, prof. UWM. Mówczyni poddała analizie powieści Joanny Bator (*Gorzko, gorzko*), Sylwii Chutnik (*Jazda do tyłu*), Anny Cieplak (*Rozpływaj się*) i Martyny Bundy (*Podwilcze*). Kobięcie XVI-wiecznej referat poświęciła mgr Magdalena Stulgis. Przedstawiła Katarzynę Habsburżankę, trzecią żonę polskiego króla Zygmunta Augusta, odpowiadając m.in. na pytania, jaką postawę prezentowała królowa oraz czy dla dobra dynastii robiła wszystko, aby pozostać u boku męża. Ostatnią prelegentką w tym panelu była mgr Joanna Januszkiewicz prezentująca sylwetkę Lucyny Ćwierczakiewiczowej w przestrzeni dziewiętnastowiecznego społeczeństwa polskiego.

Szóstą sesję moderowaną przez dr hab. Olę Dąbrowską-Cendrowską rozpoczęła dr hab. Małgorzata Kołacz-Chmiel wystąpieniem dotyczącym *Udziału kobiet chłopskich w życiu społecznym wsi średniowiecznej*. Kolejny referat wygłosił dr hab. Krzysztof Łukasiewicz, prezentując tygodnik „Nauka i Życie”. Dział „Z ruchu kobiecego” ukazujący się w periodyku według autora miał charakter sprawozdawczo-opisowy, ale też dawał dobry wgląd w to, jakie problemy uważano za najważniejsze, czym ruch kobiecy mógł się pochwalić oraz z czym wiązał największe nadzieje. Dr hab. Edyta Czop, prof. UR w swoim wystąpieniu unaoczniała rolę kobiet w tworzeniu i funkcjonowaniu oświaty polonijnej w Chicago od momentu utworzenia Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce do końca XX w. Kolejny wykład pt. *Drogi do podmiotowości. Kobieta zaangażowana społecznie w pamiętnikach Romany Pachuckiej (1886–1964)* wygłoszony przez mgr Paulinę Dawid prezentował działalność Pachuckiej, która była zarówno prekursorką zmian obyczajowych, jak i kreatorką rzeczywistości edukacyjnej dziewcząt przełomu XIX i XX w. Dr Małgorzata Myl-Chojnacka przedstawiła działalność organizacji pozarządowej „Matek Srebrenicy”. Wskazała, że Stowarzyszenie od lat podejmuje sądowe oraz pozasądowe zabiegi w celu ujawnienia prawdy o zbrodniach w Srebrenicy oraz pociągnięcia sprawców do odpowiedzialności. Inny charakter aktywności kobiet zaprezentowała dr Małgorzata Wenclik. Omówiła zaangażowanie kobiet w nowo powstałych organach działających w ramach samorządów po roku 2018, jak również pokazała dobre przykłady samorządów w Polsce wspierających działania na rzecz kobiet. Ostatni referat drugiego dnia konferencji należał do dr Justyny Ziobrow-

skiej-Sztuczki, która podczas wystąpienia zwróciła uwagę na jeden z ważniejszych, a jednocześnie najszerzej rozpowszechnionych przejawów postępu technologicznego i upowszechniania się warunków nowej gospodarki – tzw. gospodarki współdzielenia. Omówiła wyniki przeprowadzonych sondaży diagnostycznych w grupie kobiet korzystających z usług współdzielenia ubrań, żywności, przestrzeni noclegowych i transportu, a także przedstawiła prawa i przywileje kobiet w odniesieniu do tego rodzaju usług oraz mechanizmy budowania zaufania względem gospodarki współdzielenia.

Intensywny drugi dzień obrad został zwieńczony wizytą studijną szlakiem Kolei Leśnej Puszczy Białowieskiej.

Ostatniego, trzeciego dnia konferencji odbyły się trzy modyrowane sesje. Pierwszy tego dnia, a zarazem siódmy panel poprowadziła prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz. Dr Łukasz Jędrzejski zaprezentował wyniki badań nad wizerunkiem kobiety w okresie socrealizmu. Na przykładzie „Naszej Prasy” – organu prasowego Ligi Kobiet – wykazał zmieniające się w analizowanym okresie role społeczne kobiet. Drugi referat pt. *Pionierki, twórczynie, reformatorki – kobiety częstochowskiej kultury pierwszych lat powojennych (1945–1960)* wygłosiła dr Katarzyna Sucharkiewicz. W swoim wystąpieniu przybliżyła sylwetki: Heleny Hohensee-Ciszewskiej – pierwszej dyrektorki Muzeum Regionalnego w Częstochowie, Marii Wierzbickiej – współzałożycielki lokalnej szkoły plastycznej i jej dyrektorki w latach 1946–1964, Bogumiły Malec – inicjatorki utworzenia miejscowego Oddziału ZPAP, artystki awangardowej i nauczycielki, oraz Wandy Szrajber – uznanej ceramiczki, która kierowała w Częstochowie Fabryką WYROBÓW CERAMICZNYCH „CZYN” i prowadziła Kursy Pamiątkarstwa Regionalnego. Kolejne dwa wystąpienia poświęcone były prasie dla kobiet. Dr Justyna Zajko-Czochańska przedstawiła twórczynie, dziennikarki oraz kobiety piszące na łamach periodyku „Przyjaciółka”, których działalność twórcza zadecydowała o powodzeniu pisma. Mgr Maria Żukowska skoncentrowała się zaś na czasopiśmie „Głos Kobiety”, wskazując główne etapy jego rozwoju. Tematyce mody kobiecej przyjrzała się mgr Anna Sienkiewicz. Analizie poddała okres sprawowania przez Władysława Gomułkę funkcji I sekretarza KC PZPR. Badaczka, uwzględniając analizę prasy, a także materiałów archiwalnych, głównie z AAN, Archiwum Państwowego w Szczecinie oraz w Łodzi, scharakteryzowała aspekty związane z modą i przemysłem odzieżowym w Polsce Ludowej.

Ósma sesja obrad moderowana przez dr. hab. Marka Białokura, prof. UO rozpoczęła się wykładem poświęconym kobietom w prawie wynalazczym. Dr Justyna Konikowska-Kuczyńska przybliżyła sylwetki kobiet stojących za przełomowymi wynalazkami, które zostały przez nie opatentowane i które zrewolucjonizowały świat. O kobietach w służbach mundurowych mówiły dr Olga Filaszkiwicz oraz dr Anna Majer. Prelegentki poruszyły kwestie warunków i specyfiki pracy, jasnych i ciemnych stron zawodu, z perspektywy przemian historyczno-kulturowych i sytuacji obecnej. Pozostając w tematyce „męskich zawodów”, dr Konrad Wnorowski wskazał, że wzrost liczby kobiet-żołnierzy w Wojsku Polskim, stosunkowo nowe regulacje prawne dotyczące Sił Zbrojnych oraz prowadzona polityka resortu obrony narodowej w zakresie zwiększania liczebności żołnierzy, a w tym i kobiet, przesadzają o doniosłości określonej problematyki w kontekście jej prawnego i praktycznego wymiaru. Następne dwa wystąpienia poświęcono Lidze Kobiet. Dr Maria Bauchrowicz-Tocka zaprezentowała wydawane przez organizację tytuły, takie jak: „Kobieta Dzisiejsza”, „Kobieta”, „Kobieta Wiejska”, „Nasza Praca” oraz „Zwierciadło”, a także poddała analizie ich zawartość ze szczególną uwagą na edukacyjny wydźwięk publikacji. Dr Agnieszka Zaniewska przedstawiła natomiast wybrane postacie czołowych przedstawicielek Ligi Kobiet działających w północno-wschodniej części Polski Ludowej, głównie na Białostocczyźnie.

Ostatnią sesję poprowadziła dr hab. Beata Walenciuk-Dejneka, prof. UPH, zapowiadając jako pierwszego prelegenta dr. hab. Jarosława Cabaja, prof. UPH. Referent wygłosił wykład *Aktywność kobiet w stowarzyszeniach Akcji Katolickiej diecezji siedleckiej w latach 1934–1939 w świetle prasy diecezjalnej*, podczas którego podjął kwestie związane m.in. z aktywnością kobiet w sferze religijnej, społeczno-gospodarczej i kulturalno-oświatowej, z angażowaniem się w działania dla siebie, rodziny, gospodarstwa domowego, społeczności lokalnej i państwa. Autor kolejnego wystąpienia dr hab. Paweł Sarna, prof. UŚ skupił się na narracjach na temat kobiet w czasopiśmie, które pojawiły się na fali październikowych przemian po VII Plenum KC PZPR z 1956 r. Zaprezentował wychodzące w Polsce Ludowej tygodniki „Co Dalej” oraz „Po Prostu”. Dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska, prof. UJK omówiła sylwetki kobiet na łamach prasy po transformacji ustrojowej. Zaprezentowała wizerunek kobiet lansowany w periodyku „Twój Styl”

w latach 1990–1992. Zupełnie innemu rodzajowi źródła przyjrzała się dr hab. Marzena Marczevska, prof. UJK. Przedstawiła analizę tekstów uzyskanych w wyniku zastosowania założeń historii mówionej będącej interaktywną metodologią, która umożliwia interdyscyplinarne podejście do gromadzonych danych i daje wyjątkową okazję obserwowania, jak ludzie przedstawiają i interpretują swoje przeszłe doświadczenia, jak kształtują swoje narracje, aby stworzyć (lub odtworzyć) tożsamość. Dr hab. Alicja Gałczyńska, prof. UJK w swoim referacie podjęła problem form żeńskich i udzieliła odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób pisano o nowoczesnej kobiecie i czy używano form feminatywnych na łamach pisma „Ster: organ równouprawnienia kobiet”. Referatem zamykającym obrady był wykład mgr Heleny Marzec-Gołąb. Prelegentka poruszyła kwestie czynników związanych z płcią w karierze muzycznej. Porównała w tym zakresie sytuację muzyków w Polsce oraz Francji.

Trzydniową konferencję podsumowała oraz zamknęła organizatorka przedsięwzięcia prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz. Podziękowała uczestnikom za owocne obrady, merytoryczne wystąpienia oraz dyskusje, które wywiązywały się po każdym referacie.